

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

Dub. I. An & quæna[m] sit finalis causa totius Prædestinationis quo ad suos effectus: & qua ratione ex hoc ipso fine reddi poßit ratio eiusdem, tu[m] in genere, tum in specie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

tale virtutis bonum à Deo non prædefiniri ante præuisionem peccati; siquidem talis præfinitio aliàs plane esset interpretatiua quædam & virtualis voluntas ipsius peccati; vt bene probat obiectio, & inferius quæst. 5. dub. 6. rursus dicitur. Et quamuis Sanctus Augustinus sæpius indicare videatur, præscientiam peccati vniuersim

priorem esse illo bono, cuius peccatum erit occasio; id tamen vniuersim non de præscientia absoluta, sed conditionata intelligendum; vt pro ratione subiectæ materiæ ex ipso sermonis contextu colligi poterit, & rectè deducit Suarez numero 9.

QVÆSTIO IV.

De Causis Prædestinationis.

S. Thomas I. p. q. 23. a. 5. & 8.

Absoluetur hæc questio quinque dubitationibus. I. An, & quanam sit finalis causa totius Prædestinationis, quoad suos effectus: & qua ratione ex hoc ipso sine reddi possit ratio ipsius Prædestinationis, tum in genere, tum in specie. II. An, & qua ratione detur causa meritoria Prædestinationis ex parte Christi, seu generatim, extra Prædestinatam. III. Quanam contra varias hæreses certa sint, circa causam meritoriam Prædestinationis, ex parte prædestinati. IV. Quid Scholastici nonnulli de Prædestinationis causa ex parte prædestinati senserint. V. Quanam sit vera sententia de causa Prædestinationis ex parte prædestinati: & an omnino detur aliqua causa meritoria, vel dispositiua, seu impetratoria, vel causa per accidens, siue occasio, aut saltem conditio sine qua non, totius Prædestinationis, ex parte prædestinati.

DVBIVM I.

An, & quanam sit finalis causa totius Prædestinationis quoad suos effectus: & qua ratione ex hoc ipso sine reddi possit ratio ipsius Prædestinationis, tum in genere, tum in specie.

S. Thomas I. p. q. 23. a. 5.

Explicatis effectibus Prædestinationis sequitur, vt eius causas inquiramus; de quibus magna iam olim cum hæreticis; & nunc hodie etiam nonnulla inter ipsos Catholicos est controuersia, vt dubio tertio & quarto explicabitur; postquam hoc & sequenti dubio, iuxta tituli vnicuique præfixi rationem, exposuerimus ea, quæ minorem habent difficultatem, nec admodum controuersa sunt.

Supponendum igitur ex dubio præcedent. cum prædestinatio sit actus immanens in Deo, ac proinde realiter idem cum ipsa essentia diuina; ipsius prædestinationis secundum se, & quoad entitatem suam propriè nullam dari causam: nec efficientem, quia in Deo nihil est factum: nec finalem; quia Deus propriè ad nullum finem ordinatur, nec ad seipsum quidem: nec materialem ac subiectiuam; quia prædestinatio non est accidens; nec in Deo vlla est potentia passiva: nec formalem; quia cum prædestinatio sit ipse Deus, & forma non formata, actusque purissimus, non potest ipsa habere aliam causam formalem. Quo modo etiam Albertus in primo distinctione 41. quæst. prima, ait: *Dicendum cum Augustino & Magistro, quod prædestinatio & re-*

probatio non habent aliquam causam: quia nec efficientem, nec materialem ex qua (vel in qua) neque finalem. Idem supponit Sanctus Thomas hic quæst. 23. art. 5.

Supponendum secundò, dari tamen causas effectuum prædestinationis: quia nec effectus quidem prædestinationis essent, nisi causas haberent. Nec est aliqua difficultas de efficiente physica: constat enim, Deum esse causam efficientem, primariam omnium effectuum prædestinationis ex quæstione præcedent. dub. 1. An & quanam sit causa efficiens secundaria, ex particulari ratione vniuscuiusque effectus facile poterit esse manifestum, cogitanti. Neque de causa materiali, aut formali, est controuersia; siquidem illæ etiam ex propria ratione cuiusque effectus prædestinationis facile dignoscuntur & determinantur. Solum ergo est difficultas, tum de causa finali effectuum prædestinationis; tum de meritoria, seu motiua in genere; tam ea, quæ est extra prædestinatum, quam quæ est in prædestinato. Et in præsentis dubio solum agendum est de causa finali; & quanam ratione ex ea reddi possit ratio prædestinationis, tum in communi, tum in particulari quod quidem à no-

bis se-

bis sequentibus assertionibus declaratur.

4 Assertio I. **DEVS**, siue gloria diuina, est causa finalis suprema omnium effectuum prædestinationis; secundaria, & immediatè subordinata, **CHRISTVS**; minus principalis autem, complementum seu perfectio vniuersi. Itæ ferè Sanctus Thomas hic quæstion. 23. artic. 5. vbi ait: *Habet tamen hoc modo prædestinatio ex parte effectus pro ratione diuinam voluntatem, ad quam totus effectus prædestinationis ordinatur, ut in finem; & ex qua procedit, sicut ex principio primo mouente.* Et respon. ad 3. ait, *ad completionem vniuersi requiri diuersos gradus rerum, &c. Et ut multiformitas graduum conseruetur in rebus, DEVM permittere aliqua mala fieri.* Et rursum quæstio. 19. articulo quinto, ad 3. ait: *DEVS voluit hominem esse hominem, ut frueretur ipso, vel ad complementum vniuersi, quæ quidem non est reducere ad alios fines creatos vltiores.*

Ratio primæ partis est; quia **DEVS** est suprema causa finalis omnium suorum effectuum; iuxta illud Prouerb. 16. vers. 4. *Omnia propter semetipsum operatus est Dominus*, ut generatim dictum citat. disputat. secunda quæstion. 10. dubio quarto, omnes autem, effectus prædestinationis sunt effectus **DEI**; quandoquidem, prædestinatio ipsa est actus **DEI**. Idem patet ex illo ad Rom. 9. vers. 23. *Ut ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ preparauit in gloriam.* Et Ephes. 1. vers. 12. *Prædestinati secundum propositum eius, &c. ut simus in laudem gloriæ eius.*

5 Secunda pars colligitur ex simili in Concilio Tridentino sessione 7. capit. 7. vbi dicitur, causam finalem Iustificationis esse gloriam **DEI**, & **CHRISTI**, ac vitam æternam. Idem patet ex illo 1. Corinth. 3. vers. 23. *Omnia enim vestra sunt, vos autem Christi, CHRISTVS autem DEI.* Plures Scripturæ adducuntur dubio 7. ex quibus planè patet, Christum ut hominem esse causam finalem secundariam omnium effectuum prædestinationis, imò & ipsius etiam prædestinationis relatæ ad suos effectus, tam nostræ, quam Angelicæ; quam esse posteriorem Christi prædestinatione ibidem ostendimus.

Ratio tertiæ partis est; quia gloria diuina elucescit ex perfectione vniuersi: & pars cuiusque totius immediatius refertur ad bonum & perfectionem totius, quam ad ipsum finem supremum totius.

6 Assertio II. Ex eo ipso proinde sine reddi potest ratio Prædestinationis aliquorum, & reprobationis aliorum in communi, cur scilicet, aliqui à **DEO** prædestinentur, aliqui reproben- tur, indefinitè loquendo; desumpta nimirum tum ex perfectione vniuersi; tum ex repræsentatione diuinæ perfectionis, & manifestatione Sapientiæ, bonitatis, & iustitiæ **DEI**. Ita sanctus Thomas hic quæstio. vicesima tertia articulo quinto, ad tertium, & videtur ferè extra controuersiam, si generatim loquamur. In specie autem ita etiam docent Heræus in primum dist. 40. quæstion. prima, Durandus dist. 41. q. secunda, item Gerson, Egidius &c. quos sequun-

tur & referunt. Eckius in Chrysostasso centur. 2. numero vigesimo secundo, & Carthusianus in primum distinct. 41. quæstio. prima, & consentiunt Thomistæ omnes, alijque, Scriptores recentiores inferius citandi. Solus Aureolus, quod equidem sciam, in primum distinct. quadragesima prima quæstion. prima, articulo primo, Sanctum Thomam impugnat, sed absque neruo. Solum probat, esse etiam aliam causam reprobationis positiuæ, ex parte prædestinati, quod nemo negat. Ratio est manifesta. Quia quicquid ex voluntate **DEI** fit, vtiq; fit ad maiorem ipsius gloriam; & vt ex perfectione vniuersi perfectiones **DEI** magis manifestentur: quæ proinde etiam ratio generalis est omnium operum diuinorum.

Est autem operæ pretium, verba formalia sancti Thomæ, & aliorum quorundam veterum Theologorum, in re tam graui, hic subiungere, præsertim quia sunt nonnulli, qui licet apertè assertionem hanc negare non ausint, subinde tamen doctrinam Sancti Thomæ hac in re velut duriorē vellicare videntur; alij etiam durius fortasse explicant, quam mens Sancti Thomæ exigat. Ita autem loquitur S. Thomas loc. cit. [Dicens, quod ex ipsa bonitate diuina ratio sumi potest prædestinationis aliquorum, & reprobationis aliorum. Sic enim **DEVS** dicitur omnia propter suam bonitatem fecisse, ut in rebus diuina bonitas repræsentetur. Necessè est autem, quod diuina bonitas (quæ in se est vna & simplex) multiformiter repræsentetur in rebus; propter hoc, quod res creatæ ad simplicitatem diuinam attingere non possunt. Et inde est, quod ad completionem vniuersi requirantur diuersi gradus rerum, quarum quædam altum, & quædam infimum locum teneant in vniuerso. Et vt multiformitas graduum conseruetur in rebus, **DEVS** permittit aliqua mala fieri, ne multa bona impediatur, vt supra dictum est. Sic igitur consideremus totum genus humanum, sicut totam rerum vniuersitatem. Voluit igitur **DEVS**, in hominibus, quantum ad aliquos, quos prædestinat, suam repræsentare bonitatem, per modum misericordiæ parcendo; & quantum ad aliquos quos reprobat, per modum iustitiæ puniendo. Et hæc est ratio, quare **DEVS** quosdam eligit, & quosdam reprobat. Et hanc causam assignat Apostolus ad Roman. 9. dicens. Volens **DEVS** ostendere iram, id est, vindictam iustitiæ, & notam facere potentiam suam, sustinuit, id est, permittit in multa patientia vasa iræ apta in interitum, vt ostendat diuitias gloriæ suæ, in vasa misericordiæ, quæ preparauit in gloriam. Et 2. Timoth. 2. dicit; In magna domo non solum sunt vasa aurea & argentea, sed etiam lignea & stercilia. Et quædam quidem in honorem, quædam in contumeliam.] Ita sanctus Thomas.

Quæ tamen ita minimè intelligenda sunt, quasi **DEVS** ante præscientiam absolutam peccati, habuerit intentionem, vel voluntatem, absolutam & efficacem; manifestandi suam iustitiam vindicatiuam; siquidem Deus ex se &

propria sua quasi propensione talem voluntatem non habet; ut dictum supra disputatio. 2. quæstio. 10. dub. 3. aliàs enim virtute & interpretatiuè vellet ipsam etiam culpam, ut in simili dictum quæstio. præcedent. dub. 3. & quoad hoc bene etiam docet Aureolus loco citat. et si contrarium indicet Heruæus in 1. dist. 40. q. 1. sed solum habuit voluntatem illam post præuisam culpam: ante præuisionem hanc autem solum præcognouit, se posse hoc bonum elicere, ex peccato, si ab homine fieret; adeoque voluntatem tantum conditionatam habuit, ita se gerendi cum homine, si ipse peccaret, ut bene notarunt inter alios etiam Molina hic quæst. 23. articulo 5. disputat. 1. memb. 6. & Suarez hic lib. 5. de prædestinat. capit. 5. numero 11.

Ratio ergo S. Thomæ in hoc consistit: quod sicut ad representandam, ut decebat, variè diuinæ naturæ perfectionem, opus erat in genere naturæ, varios gradus & ordines rerum existere, ita etiam ad declarandam maiestatem suam, velut authoris ordinis supernaturalis, voluit conuenienter **D E V S**, in creaturis intelligentibus, quæ solæ capaces sunt finis supernaturalis, partim directè efficiendo & procurando, partim, quoad malitiam, solum permittendo, varios ordines & gradus esse; ut scilicet in ijs quidem, quos prædestinat; suam ostenderet bonitatem, per misericordiam parcendo; in alijs verò quos supposità permissione peccati, ob permissum à se & præuisum peccatum reprobat, eiusdem suæ naturæ perfectionem demonstraret, per Iustitiam puniendo.

Idem confirmatur ex illo Exodi 9. versu 16. quod etiam refertur ab Apostolo citat. Rom. 9. versu 17. *Dicit enim Scriptura Pharaoni, quia in hoc ipsum excitavi te, ut ostendam in te virtutem meam, & ut annuntiem nomen meum in vniuersa terra. Quo modo etiam de saluatione loquitur psalmus 105. versu 8. Et saluauit eos propter nomen suum, ut notam faceret potentiam suam.* Ex quo utroque loco patet, & saluationem bonorum, & damnationem malorum, referri ad demonstrandam Dei perfectionem; hinc quidem Iustitiam; illinc autem potentiam bonitatis diuinæ.

Eodem modo loquitur Durandus loco citat. numero 8. vbi ait: [Potest tamen reddi ex perfectione vniuersi, & ex representatione diuinæ perfectionis causa scilicet totius effectus prædestinationis in genere. Ex perfectione vniuersi sic: Ad perfectionem vniuersi pertinet, quod contineat non solum omnes gradus perfectionis in natura, sed etiam omnes gradus bonitatis & perfectionis in moribus, sed vniuersum non contineret omnes gradus bonitatis & perfectionis in moribus, nisi Deus quosdam ex misericordia saluaret, & alios ex iustitia puniret; si enim omnes saluaret, deesset vniuerso bonum Iustitiæ punientis: igitur perfectio vniuersi requirit, quod aliqui prædestinentur & saluentur, alij verò permittantur cadere, & in casu manere, ut sic demum damnentur & puniantur. Idem patet ex representatione diuinæ perfectionis: quia perfectius representant diuinam perfectionem o-

mines effectus simul sumpti, quam aliquis eorum per se sumptus; & ideo in vniuerso sunt diuersi effectus, ut secundum alium & alium modum diuina perfectio representetur. Et sicut est de partibus vniuersi generaliter, sic est de creatura intellectuali specialiter: nam si omnes saluarentur, aut omnes damnarentur, non tot modis representaretur diuina perfectio. Quosdam ergo prædestinat, representando bonitatem suam per modum misericordiae: alios verò damnat, representando perfectionem suam per modum Iustitiæ.] Ita Durandus; & addit, [hæc esse, in quibus communiter Doctores concordant.]

Item Gerson lib. 1. de consolat. Theol. *Quid si Deus*, inquit, *vult in magna domo sua manifestare diuinitas gloriæ suæ? istis in ostensionem misericordiae suæ; alijs in manifestationem Iustitiæ; glorificans illos ex misericordia, istos ex Iustitia derelinquens; quatenus resurget carmen illud pulcherrimum, ex gravi tenore Iustitiæ, & molli cantu misericordiae, de quali proficitur Prophecia, Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine.* Ita Gerson. Hæc ergo ut dixi, est communis Doctorum sententia: quæ satis ex dictis declarata & probata relinquatur, & verò procedit etiam, si præterea dentur alij fines particulares vniuscuiusque prædestinationis, siue non.

Assertio III. Tametsi, ut dictum, ex ipsa causa finali effectuum prædestinationis, in genere, assignari possit ratio, cur aliqui prædestinentur à Deo, aliqui reprobentur; tamen in particulari cur isti sint prædestinati ad gratiam & gloriam, alij non item, sed supposità præscientiâ peccati reprobat; nulla potest alia ratio reddi, præter diuinam voluntatem. Ita contra Aureolum in 1. d. 41. q. 1. a. & ferè etiam contra Bonauerum in 1. dist. 41. a. 1. q. 2. cuius verba referemus q. 5. dub. 3. habet communis Doctorum sententia, cum S. Thoma cit q. 23. art. 5. quò loco post verba superius relata mox subiungit: [Sed quare hos eleget in gloriam, & illos reprobauit, non habet rationem, nisi diuinam voluntatem. &c. Sicut etiam in rebus naturalibus potest assignari ratio, cum prima materia tota sit in se vniuersa, quare vna pars eius est sub forma ignis, & alia sub forma terræ, à Deo in principio condita, ut sit diuersitas speciei in rebus naturalibus. Sed quare hæc pars materia est sub ista forma, & illa sub alia, dependet ex simplici diuina voluntate: sicut ex simplici voluntate artificis dependet, quod ille lapis est in ista parte parietis, & ille in alia; quamuis ratio artis habeat, quod aliqui sint in hac, & aliqui sint in illa.] Ita Sanctus Thomas, quæ refert etiam, nec improbat Richardus in 1. dist. 41. a. 2. q. 2.

Eadem prorsus habet Heruæus in 1. d. 40. q. 1. vbi ait: [Quod in quibusdam inueniatur, Iustitia puniens, in alijs misericordia liberans, pertinet ad perfectionem vniuersi. Sed quod iste homo determinatè puniatur, & reprobetur, ille autè saluetur, non pertinet ad perfectionem vniuersi; vel manifestationem diuinæ bonitatis, plus; quam si fieret e conuerso.] Quod mox etià exemplo temporalis politiæ aptè declarat: [In humanis etiam, inquit, ponimus exemplum, Quod si in-

aliquo

aliquo regno, cui aliquis Rex praesidet, essent omnes alij à Rege aequales in scientia, & virtute, & in omnibus; & nullus eorum haberet Ius in possessionibus, siue rebus regni, nisi de voluntate regis: hoc supposito, bene posset ostendi, quod ad perfectam bonitatem regni requiretetur, quod quidam illorum essent coloni, quidam milites, & quidam consiliarij, & quidam regerent vnam partem regni, quidam aliam; sed quare determinatè iste fiat colonus, & ille miles, non potest ostendi ex bonitate regni. Bonitas enim communis non exigit plus, quod iste sit miles, & iste colonus, quam è conuerso, ex quo à principio ponuntur pares in omnibus: sed hoc pendet ex mera voluntate regis. Nec tamen voluntas Regis, qui facit istum militem, & illum colonum, est irrationabilis; licet non inueniatur in isto, quare debeat esse plus miles, quam ille colonus: quia in talibus, in quibus non potest inueniri causa, quare vnum praeferatur alteri, non est quaerere causam, quare hic praeferatur illi, sed pro libitu vti hic illis, illo ad diuersa, prout exigit communis utilitas, est rationabile. Sic est de reprobandis & saluandis, ita quod potest applicari ad eos, sicut & praecedens exemplum.] Ita Hieronymus.

12 Idem habet Durandus in 1. distinct. 41. quaest. 2. numero decimo quarto, vbi exemplo quoque artificioso rem declarat, quo etiam Apostolus vtitur Rom. 9. [Dicendum, inquit, quod non potest in particulari reddi causa praedestinationis; licet possit reddi in vniuersali, modo superius expresso. Non enim pertinet ad perfectionem Vniuersi, vel representationem perfectionis diuinæ magis, quod iste saluetur, & ille damnetur, quam è conuerso. Huius autem ponitur duplex exemplum, vnum in artificialibus, & aliud in naturalibus. In artificialibus enim videmus, quod bene potest reddi ratio, quare figulus de eadem massa facit vasa quaedam in honorem (hoc est, ad honorabiles vsus) alia autem facit in contumeliam, & ad viles vsus; quia hoc requirit perfectio domus, quæ vtriusque indiget: sed nulla causa reddi potest, quare ex hac parte massa facit vasa in honorem, & ex alia facit vasa in contumeliam (cum tota massa secundum se sit similis & vniuersalis) nisi sola voluntas artificis.] Ita Durandus, qui mox exemplum è naturalibus petitem subiicit; sed quod iam ex S. Thoma retulimus. Idem sentiunt & docent citati pro precedente assertionem, & fuscè inter alios persequitur, atque ex Augustino probat etiam Pererius in cap. 9. ad Rom. disputat. 12. & 13. neque dissentit quoad hoc Molina hic quaest. 23. art. 5. disput. 1. memb. 6. Opposita autem Aureoli fundamenta partim in fine huius dubitationis, partim quatenus causam praedestinationis ex parte vniuersaliusque praedestinati assignant, dub. 4. dissoluentur. *notus est*

13 Probatur eadem assertio. Primò ex Scriptura; quæ causam huius rei, cùm in particulari vnus eligatur, alius reprobetur, vltimatè ad solam Dei voluntatem, & occultam eius consilia ac iudicia reuocat. Rom. 9. vers. 11. [Cum enim nondum nati fuissent (Iacob & Esau) aut aliquid boni e-

gissent, aut mali, (vt secundum electionem propositum Dei maneret) non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei: Quia maior seruiet minori: sicut scriptum est; Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Quid ergo dicemus? nunquid iniquitas apud Deum? absit. Moysi enim dicit, Miserebor, cuius misereor; & misericordiam praestabo cuius miserebor. Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei. Dicit enim Scriptura Pharaoni, Quia in hoc ipsum excitauit te, vt ostendam in te virtutem meam, & vt annuncietur nomen meum in vniuersa terra. Ergo cuius vult misereor, & quem vult indurat. Dicis itaque mihi, Quid adhuc queritur? voluntati enim eius quis resistit? O homo, tu quis es, qui respondeas Deo? Nunquid dicit figmentum ei, qui se finxit, Quid me fecisti sic? Annon habet potestatem figulus luti, ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?] Vbi apertissimè vides, in voluntatem Dei huius rei causam referri; idque eodem exemplo ex artificialibus petito demonstrari, quo à Scholasticis ipsis, qui hanc assertionem tradunt; explicari solet.

Eodem spectat illud Apostoli Rom. 11. vers. 33. [O altitudo diuitiarum sapientiae & scientiae Dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius? Quis enim cognouit sensum Domini? aut quis consiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei?] Vbi rursum ad inscrutabilia Dei consilia refertur illud, quare repudiatis ad tempus Iudæis, propter incredulitatem, Dei misericordia, ac vera fidei cognitio gentibus obrigerit.

Secundò probatur assertio ex Sancto Augustino, qui eam frequenter tradit & repetit. Testimonia illustriora sunt ista. Lib. 1. de praedestinat. Sanct. cap. 8. [Cur ergo, inquit, non omnes docet, vt veniant ad Christum? nisi quia omnes, quod docet, misericordia docet; quos autem non docet, iudicio non docet: quoniam cuius vult misereor, & quem vult obdurat: sed misereor, bonum tribuens; obdurat digna retribuens.]

Et ibidem capit. 9. [Fides igitur & inchoata, & perfecta, donum Dei est: & hoc donum quibusdam dari, quibusdam non dari, omnino non dubitet, qui non vult manifestissimis sacris literis repugnare. Cur autem non omnibus detur fidelem mouere non debet, qui credit ex vno omnes ille in condemnationem, sine dubitatione iustissimam? Ita vt nulla Dei iusta esset reprehensio, etiamsi nullus inde liberaretur. Vnde constat, magnam esse gratiam, quod plurimi liberantur, & quid sibi deberetur, in eis qui non liberantur, agnoscunt: vt qui gloriantur, non in suis meritis, quæ paria vident esse damnatis; sed in Domino gloriantur. Cur autem istum potius, quam illum liberet, inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Melius enim & hic audimus, aut dicimus, O homo tu quis es, qui respondeas Deo? quam dicere, audeamus, quasi nouerimus, quod occultum esse voluit; qui tamen aliquid iniustum velle non potuit.] *notus est*

Et lib.

Et lib. sequenti de bono perseverant. capit. 8. ait: [Cum enim iustus esset, etiam si utrumque puniret, qui liberatur, habet unde gratias agat; qui damnatur, non habet quod reprehendat. Sed si iam, inquit, hoc oportebat, ut damnatis non omnibus, quid omnibus deberetur, ostenderet, atque ita gratius suam gratiam in vasis misericordiam commendaret, cur in eadem causa me potius, quam illum puniret, aut illum, quam me potius liberabit? Hoc non dico, si quæris, quare: quia fateor me non inuenire, quid dicam. Si & hoc quæris, quare: quia in hac re, sicut iusta est ira eius, sic & magna est misericordia eius: ita inscrutabilia iudicia eius.]

17 Et mox explicans, cur non omnes in bono proposito perseverent, denique ad divinam providentiam dispositionem recurrit: [Adhuc pergat & dicat, cur quibusdam, qui cum coluerunt, bona fide, perseverare usque in finem non dedit? nisi quia non mentitur, qui dicit, Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum. Nunquid ergo hominum naturæ duæ sunt? absit. Si duæ naturæ essent, gratia vlla non esset: nulli enim daretur gratuita liberatio, si naturæ debita redderentur. Homines autem videtur, omnes qui boni apparent fideles, perseverantiam usque in finem accipere debuisse. Deus autem melius esse iudicavit, miscere quosdam non perseveraturos, certo numero Sanctorum suorum, ut quibus non expedit in huius vitæ tentatione securitas, non possint esse securi. Multos enim à pernitiosa elatione reprimit, quod ait Apostolus, Quapropter qui videtur stare, videat ne cadat. Voluntate autem sua cadit, qui cadit: & voluntate Dei stat, qui stat. Potens est enim Deus statuere illum; non ergo ipse seipsum, sed Deus. Veruntamen bonum est, non altum sapere, sed timere. In cogitatione autem sua vel cadit quisque, vel stat. Sicut autem Apostolus ait, quod & in libro superiori memoravi, Non sumus idonei cogitare aliquid quasi ex nobismet ipsis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Quam secutus Beatus Ambrosius (de fuga seculi cap. 1.) audet, & dicit: Non enim in potestate nostra est cor nostrum, & nostræ cogitationes: quod omnis, qui humiliter & veraciter pius est, esse verissimum sentit.] Ita S. Augustinus ex S. Ambrosio; cuius dictum veram etiam assertionis causam continet, ut inferius declarabitur.

18 Et paulo post eodem cap. 8. [Ex duobus, inquit, paruulis originali peccato pariter obstrictis, cur iste assumatur, ille relinquatur; & ex duobus ætate iam grandibus impijs, cur iste ita vocetur, ut vocantem sequatur; ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur, ut vocantem sequatur, inscrutabilia sunt iudicia Dei. Ex duobus autem pijs, cur huic donetur perseverantia usque in finem, illi autem non donetur; inscrutabiliora sunt iudicia Dei. Illud tamen fidelibus debet esse certissimum, hunc esse ex prædestinatis, illum non esse.]

19 Et inferius eodem lib. de bono perseverant. capit. 11. ait Sanctus Augustinus: [Proinde sicut Apo-

stolus ait, Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei; qui & paruulis quibus vult, etiam non volentibus, neque currentibus subuenit, quos ante constitutionem mundi elegit in. CHRISTO, daturus etiam eis gratiam gratis, hoc est, nullis eorum vel fidei, vel operum meritis præcedentibus: & maioribus etiam his, quos prævidit, si apud eos facta essent, suis miraculis credituros, quibus non vult subuenire, non subuenit: de quibus in sua prædestinatione occultè quidem, sed iustè aliud iudicavit: non enim est iniquitas apud Deum, sed inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius: Vniuersæ autem viæ Domini misericordia & veritas. Inuestigabilis ergo est misericordia, qua cuius vult miseretur, nullis eius præcedentibus meritis: & inuestigabilis veritas, qua quem vult obdurat, eius quidem præcedentibus meritis, sed cum eo cuius miseretur, plerumque communibus. Sicut duorum geminorum, quorum vnus assumitur, alius relinquatur, dispar est exitus, merita communia. In quibus tamen sic alter magna Dei bonitate liberatur, ut alter nulla eius iniquitate, damnetur. Nunquid enim iniquitas est apud Deum? absit: sed inuestigabiles sunt viæ ipsius. Itaque misericordiam eius in his qui liberantur, & veritatem in his qui puniuntur, sine dubitatione credamus: neque inscrutabilia scrutari, neque inuestigabilia vestigare conemur.

Et tandem caput idem concludens, ait sanctus Augustinus: *In eo ergo, quod alijs eam (gratiam) dat, alijs non dat, cur nolunt carere Domino misericordiam & iudicium? Cur autem illis potius, quam illis detur, qui cognouit sensum Domini? quis inscrutabilia scrutari valet? quis inuestigabilia vestigare? Quibus verbis breuiter utramque assertionem nostram asserit, & quod in genere ratio detur ex parte Dei, prædestinationis & reprobationis; nimirum manifestatio diuinæ misericordiam & iustitiæ; sed in particulari nulla, ut dictum.*

Et rursus tractat. 26. in Ioann. *Quare hunc trahat, & illum non trahat, noli velle diiudicare, si non vis errare. Et epist. 105. Cur illum potius, quam illum liberet, aut non liberet, scrutetur, qui potest, iudiciorum eius tam magnum profundum; sed caueat precipitium.*

Et lib. 1. ad Simplicianum quæstion. 2. sed si hoc mouet, inquit, quod voluntati eius nullus resistit; quia cui vult, subuenit, & quem vult, deserit; cum & ille, cui subuenit, & ille quem deserit, ex eadem massa sint peccatorum, & quantum debeat uterque supplicium, ab vno cæmen exigatur, alteri donetur: si hoc ego mouet, Homo tu quis es, qui respondeat DEO?

Denique lib. de Spirit. & lit. capit. 34. [Iam si ad illam, inquit, profunditatem scrutadam, quisquam nos coarctet, cur illi ita suadeantur; ut persuadeatur; illi autem non ita; duo sola occurrunt interim, quæ respondere mihi placeat, O altitudo diuitiarum; &, Nunquid iniquitas apud Deum? Cui responsio ista displicet, quærat doctiores, sed caueat, ne inueniat præsumptores.]

Idem sapius repetit S. Prosper, defensor S. Augustini contra Semipelagianos. Etenim lib. ad

excerpta Genuesium, resp. ad dub. 7. Cur autem istum potius, quam istum liberet, responder: *Inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ ipsius. Melius enim & hic audiamus, Ob homo tu quis es, qui respondeas Deo? quam dicere audeamus, quasi nouerimus, quod occultum esse uoluit, qui tamen aliquid iniustum uelle non potuit. Hæc omnia si non rectè dicta sunt, scrutabilia sunt iudicia Dei, & uestigabiles viæ eius: nec occultum est, quare ille potius, quam iste saluetur; & in se, non in Domino gloriabitur, qui alijs uicio suo pereuntibus, electione dignus inuentus est: ac sic iustitia quidem erit, quod plurimi damnantur, sed non erit gratia, quod plurimi liberantur, &c.*

24 Et ibidem resp. ad dub. 9. *Quare autem non omnes, aut quare illos potius, quam illos liberat, nec necessarium est querere, nec possibile reperire: cum omnis discretio nis istius causis, scire sufficiat, quod nec misericordia iustitiam, nec iustitia auferat misericordiam apud eum, à quo nemo nisi iuste damnatur, nemo nisi misericorditer liberatur.*

Denique resp. ad dub. 4. acriter reprehendit Pelagianos aliter sentientes: *Inuestigabiles igitur sunt, inquit, & misericordia, qua gratia liberat, & ueritas, qua iuste damnat. Non est ergo sanarum mentium, ista reprehendere, & inuestigabiles vias Domini, hoc est, dona misericordiae, & iudicia ueritatis, Pelagianorum melationi penetrabilia deputare. Quia secundum ipsos non latet consilium Dei, nec in occulto est diuina ratio uoluntatis, si erga omnem hominem tam gratia Dei, quam ira merito est. Similia habent Fulgentius, & alij SS. Patres: quæ quidem hoc loco prolixius referre placuit, ut quasi fundamenti loco deferuirent ad ea, quæ de gratuita Dei prædestinatione inferius dicturi sumus dub. 5. & q. 5. dub. 1. 4. & 5.*

25 Ratio uero assertionis ex eo minimè pendet, quod prædestinatio ad gloriam facta sit ante præuisionem meritorum, seu mediorum, quibus prædestinatus quisque saluatur; licet enim hinc etiam assertio rectè deducatur, id tamen nec est necessarium ad assertionem tuendam, & est non paulo incertius, quam ipsa assertio: sed sumitur ex eo, quod & pari hominum conditione existente, & æquali diuinæ gloriæ prouentu, ipsiusque Vniuersi perfectione inde consecutura, nulla causa est, cur Deus det vni gratiam congruam, qua ad finem usque iustus perseueret, alij non item.

Quod argumentum hoc modo explicatur. Si enim esset causa siue ratio, cur Deus hunc potius, quam alium prædestinasset ad gratiam congruam simul, & gloriam, tum ea ratio vel desumeretur à Deo prædestinante, vel à perfectione Vniuersi, vel ab homine prædestinato: nihil horum dici potest. Non primum. Quia si ratio desumi à Deo posset, ea esset, vel quia non par ad Deum gloria redundasset, si alium potius, quam hunc ad gratiam similiter & gloriam prædestinasset; vel quia non potuit alium similiter ad gratiam & gloriam prædestinare & perducere; tertium enim non datur, nisi quis dicat, rationem esse, quia non uoluit; quo ipso iam habemus intentum; hoc ipsum enim est, quod dicimus, præter ipsam uoluntatem & beneplacitum Dei, non posse assignari aliam rationem eius rei: at uero ex duabus alijs causis neutra potest habere locum. Non prima. Quia cum

gloria Dei ex prædestinatione hominum inde oriatur, quod Deus, pro sua bonitate, hominem, vel Angelum, ex tanta peccati miseria & indignitate, seu ingenta naturæ imbecillitate, ad tantum gradum gratiæ & gloriæ euehat; nihil interest, quis in indiuiduo sit homo, seu Angelus, cui talis gratia obtingit; quando quicquid in vno est ad eum finem obtinendum prærogatiuæ & momenti, pariter etiam ad alium transferri potuit. Neque secunda causa locum habere potest: quia illa impossibilitas vel ex ignorantia prouenisset, vel ex impotentia, seu uirium defectu: uero utrumque impium est dicere, nimirum Deum aut modum nullum habuisse perspectum, quo alium similiter ad parem gratiæ & gloriæ gradum posset prouehere; aut si modum perspectum habuit, non tamen potuisse in opus redigere; ut supra etiam S. Augustinum discretentem audiuius.

26 Neque secundum dici potest, rationem uidelicet eius rei assignari posse ex perfectione Vniuersi: quia ad perfectionem Vniuersi solum spectat, ut in ordine rerum & effectuum etiam supernaturalium varij sint gradus, & variæ differentiæ, secundum quas, ad finis supernaturalis consecutionem, vel etiam ad diuinæ gloriæ manifestationem, ex hominibus, vel Angelis, varij variè se haberent; ut in alijs præ cæteris misericordia, in alijs iustitia eluceret, &c. sed hoc ipsum æquè etiam accidisset, siue hi, siue alij, pari numero & perfectione fuissent prædestinati, ut patet.

Neque tertium dici potest, assignari uidelicet rationem posse ex parte ipsius prædestinati. Tum quia nulla ex parte prædestinati est ratio, vel causa, totius prædestinationis, ut dubio 3. & 4. dicitur. Tum quia omnes homines & Angeli, quantum ad hanc rem atinet, paris sunt conditionis; parique conditione Deo prædestinanti offeruntur. Aut enim ponitur prædestinatio ad gratiam & gloriam prior præuisione peccati, aut in homine posterior. Si prior, iam quia Deo prædestinanti obijciuntur omnes homines & Angeli pari conditione innocentiae, nulla plane ratio ex parte hominum, aut Angelorum esse potest, cur hos vel illos elegerit & prædestinauerit ad gratiam & gloriam potius, quam alios: sicut nulla ratio est, cur ex infinitis alijs hominibus, quos præter Adamum & posteros eius facere potuisset, hos potius, quam alios ex illo meræ possibilitatis nihilo extrahere, adeoque producere uoluerit. Si uero prædestinatio hominum facta est post peccati præuisionem, rursus nulla causa est, cur pari existente indignitatis & peccati conditione, hos potius quam illos uoluerit gratiæ congruæ largitione ad gratiam remissionis peccatorum ac perseuerantiam finalem prædestinare, quam alios.

Quod si dicas, istos uocationi respondisse, alios non item, redit quæstio, cur non & hos ita uocauerit, ut responderent, sicut sanè poterat. Nam ut ait Augustinus lib. 1. ad Simplic. quæst. 2. *Cum alius sic, alius autem sic moueatur ad fidem, eademque res sepe alio modo dicta moueat, alio modo dicta non moueat, aliumque moueat, alium non moueat, quis audeat dicere, de fuisse Deo modum uocandi, quo etiam Esau ad eam fidem*

mentem applicaret, voluntatemq; coniungeret, in qua labor iustificatus est.

Quod si rursus opponas, alios plus peccasse, quam istos prædestinatos: id in primis vniuersim verum non est, quia è duobus infantibus, quorum vnus prædestinatus, alter reprobus moritur, neuter peccati conditione altero melior, aut deterior est, vt patet. Deinde etiam si inter adultos, quoad conditionem peccatorum personalium, vnus sit altero deterior; sæpe tamen accidit, vt maior peccator sit prædestinatus, minor reprobus: item esto, semper minor peccator potius à Deo prædestinetur, quam maior, quod quidem falsissimum est; nulla tamen ratio est, cur Deus maiorem peccatorem non aequè etiam sua gratia à pluribus illis & maioribus peccatis præseruarit, quæ præseruauit alterum; cum vtrunque aequè præseruare potuisset, vt superius dictum; & priusquam vterque vllum committeret peccatum, quoad peccati originalis conditionem planè pares essent, & ex æquo Dei misericordiam & indigni, & indigi.

28 Si recurras ad alia obstacula, vel impedimenta, quæ vnus saluti, aut prædestinationi potius, quam alterius obstitabant, rursus recurrit quæstio, quare non pari conditione opportunitateque vtrunque constituerit; aut si voluit dispari, cur non illum potius, quam illum, tali conditione locique aut temporis opportunitate gaudere voluerit; aut cum sæpe importunus quodammodo & violentus adiutor ipse interuenerit, vt in Saulo humili prostrato videre est, cur non pari vi & efficacia gratiæ etiam alium fuerit dignatus. Nihil ergo hic potest responderi, præter illud, *o altitudo*. Exemplis autem tum è rebus naturalibus, tum artificialibus, tum etiam politicis eadem assertio iam ex S. Thoma, Hieronymo, Durando, satis explicata est.

29 Ex quibus etiam patet, quid respondendum sit ad Aureoli fundamentum. Ait enim, Deum nullum reprobare, absq; causa affirmatiua, nec prædestinare absq; causa negatiua, & hinc reddi posse rationem, cur Deus vnus potius quam alterum prædestinet. Sed hoc falsissimum est. Nam præterquam quod dictum illud de causa negatiua prædestinationis planè falsum est, vt dicitur dub. 4. certè etiam Deus nullum potius reprobare, nisi ob præsumptum peccatum, vt quæstione 7. dicitur, nulla tamen est causa, cur pari existente peccati causa in omnibus, hunc potius, quam alium reprobet, vt dictum.

Obijcitur secundò. Si nulla sit causa, vel ratio, cur Deus hunc potius, quam alium prædestinauerit ad gratiam & gloriam, vel contra hunc potius, quam alium reprobauerit & reiecerit à gratia congrua, & gloria, tunc sequitur, Deum prædestinando homines & Angelos, in pari causa & conditione eorundem, inæqualiter ad eos se habuisse; adeoque apud Deum esse acceptionem personarum; quod cum sit vitium Iustitiæ oppositum, blasphemum est dicere, & contra Apostolum Roman. 2. v. 11. *Non enim est acceptio personarum apud Deum. Quicumq; enim sine lege peccauerunt, sine lege peribunt; & quicumq; in lege peccauerunt per legem iudicabuntur.* Et Ephes. 6. v. 9. *Scientes quia & illorum & vester Dominus est in caelis: & personarum acceptio non est apud eum.* Et Coloss. 3. v. 35. *Qui iniuriam facit, recipiet id, quod inque-*

gestis, & non est personarum acceptio apud Deum. Et Pet. 1. v. 17. *Et si patrem inuocatis eum, qui sine acceptione personarum iudicatur secundum vnus cuiusq; opem, in timore inuolatus vestri tempore conuersamini.*

Respondetur cum S. Thoma hic quæst. 23. art. 5. ad 3. Acceptionem personarum locum habere solum in distributione eorum, quæ ex Iustitia alijs debita sunt, non autem in gratuitis, quæ mera liberalitate donantur, vt sunt dona gratiæ diuinæ. *Neg enim propter hoc, inquit S. Thomas loco citato, est iniquitas apud Deum, si in aequalibus non in aequalibus preparat. Hoc enim esset contra Iustitiæ rationem, si prædestinationis effectus ex debito redderetur, & non daretur ex gratia. In his vero quæ ex gratia dantur, potest aliquis pro libitu suo dare cui vult, plus vel minus, dummodo nulli subtrahat debitum, iuxta illud Matth. 20. Tolle quod tuum est, & vade.* Eodem modo respondet S. Augustinus lib. de bono perseuerantiæ cap. 8. vbi ait: *Qui ergo liberatur, gratiam aliq; ut qui non liberatur, debitum agnoscat. Si in remittendo debitum bonitas, in exigendo æquitas intelligitur, nusquam esse apud Deum iniquitas inuenitur. Sed cur, inquit, non solum in particularum, verum etiam in generalium vna atque eadem causa tam diuersimodum dicuntur? Nonne similis quæstio est, cur in diuersa causa idem iudicium? Recolamus ergo illos operarios in vinea, qui tota die laborauerunt, & eos, qui hora vna. Nempe causa diuersa est impensis laboris, & tamen idem iudicium in redditione mercedis. Nunquid & hic audierunt murmurantes à patre familias, nisi, Hoc volo? Ita quippe eius erga alios fuit largitas, vt erga alios nulla esset iniquitas. Et isti quidem vtriq; in bonis sunt: verum tamen ad Iustitiæ spectat & gratiam, potest & de reo, qui liberatur, rectè dici, Tolle: potest & de eo qui damnatur. Tolle quod tuum est, & vade: hinc autem volo quod non debetur donare. Et non licet mihi facere, quod volo? an oculi tui nequam est, quia ego bonus sum? Hic ille si dicat, Cur non & mihi? merito audiet, O homo tu quis es, qui respondes Deo? Quam certè in vno vestrum benignissimum largitorem, in te vero exaltorem iustissimum, in nullo tamen certis iniustum. Cum enim iustus esset, etiam si vtrunque puniret, qui liberatur, habet, unde gratias agat, qui damnatur, non habet, quod reprehendat. Hæc Augustinus, quæ in omni hac materia de prædestinatione diligenter semper præ oculis habenda sunt, vt pote sine quibus omnis alioqui humanæ ratiocinationis curiositas, & elatio, in præcipitium fertur.*

DVBIVM II.

An & qua ratione detur causa meritoria totius prædestinationis ex parte Christi, seu generatim extra prædestinatum.

S. Thomas 1. p. q. 23. a. 8.

IN præsentem considerationem veniunt, tum Christus, tum etiam alij homines, qui ad prædestinationem aliquid cõferre posse existimentur, extra & præter ipsum prædestinatum, de quo agèdum est dub. 3. & 4.

Assertio I. Christus est causa meritoria principalis omnium effectuum prædestinationis nostræ, qui in nobis peraguntur, præsertim qui velut gratuita Dei munera & auxilia naturæ nostræ ac donis

natu.